

Helsedirektoratet
Pb. 7000 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres referanse 20/32995
Vår referanse 20/00010-280
Vår dato 08.11.2020

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Høringsvar: Nasjonal veileder – Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for over 31 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av våre medlemmer arbeider i tjenester til personer med utviklingshemming.

FO viser til Helsedirektoratets e-post med høringsbrev datert 21. august med høringsfrist 17. november 2020. Vi skriver høringsuttalelsen i fritekst fremfor i tilbakemeldingsskjemaet, da vi nå har mer generelle innspill til veilederen. Vi takker for muligheten vi har hatt underveis i prosessen med å gi bidrag og innspill, og viser til tidligere skriftlige innspill i november 2018 og januar 2020. Vi synes særlig veilederens vektlegging av rettigheter, etikk og verdier, arbeid med selvbestemmelse og beslutningsstøtte, samtykkekompetanse, samarbeid mellom ulike aktører og nivåer og ikke minst ledelsens ansvar for å følge opp krav og anbefalinger er positivt.

Vi mener veilederen har en bra oppbygging og gir god, systematisk fremstilling av relevante lovkrav, forskrifter og andre førende dokumenter for tjenestene. Den har en pedagogisk digital fremstilling og gir gode konkrete forslag og innspill på hvordan veilederen kan brukes.

En nasjonal veileder med anbefalinger og føringer for kvalitet og kompetanse i tjenester til personer med utviklingshemming kan være et nyttig verktøy for utvikling av tjenestene. Vi mener veilederen gir gode muligheter for å sikre kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusere uønsket variasjon mellom kommuner i tjenester til utviklingshemmede. **Men** arbeidet er ikke ferdig med en godkjent og utsendt veilederen. Det **må** følges

opp med tiltak for å sikre at veilederen blir iverksatt og implementert i tjenestene, blant annet med riktig kompetanse og opplæringstiltak.

Veilederen kan gi godt grunnlag for kommunene i forbedring og utvikling av tjenestene i et livsløpsperspektiv og ved ulike livsoverganger. I beste fall kan den bidra til faglig normering i tjenestene og gjøre det lettere å få en lik forståelse av anbefalinger, lovverk og tjenestene. Dette kan gi mer forutsigbarhet for brukerne, og oppfylle formålet for veilederen. Veilederen kan også bidra til å gi personer med utviklingshemming og deres pårørende mer opplysninger om hvilke rettigheter de har og dermed en mulighet til å bruke rettighetene sine mer aktivt. Det bør utarbeides en lettlest versjon tilrettelagt for personer med utviklingshemming.

Vi har særlig innspill til kapittel 2 om samarbeid og kompetanse.

Kapittel 2 om samarbeid og kompetanse

Det er positivt at veilederen er tydelig på krav til kompetanse og særskilt nevner vernepleierfaglig kompetanse. Vår rapport «Ingen tid å miste»¹ viser at samlet kompetanse i kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming er alt for lav, med tanke på kompleksitet og omfang av tjenestene som gis. Rapporten viser at en tredjedel (33,2 %) av ansatte i tjenester til utviklingshemmede har ikke formell kompetanse. Over en tredjedel (38,6 %) av ansatte har fagbrev. Under en tredjedel (28 %) har universitets-/høyskoleutdanning (U/H utdanning), hvorav 10,7 % er utdannet som vernepleiere. Når bare 10 prosent av alle ansatte har profesjonsbakgrunn som vernepleier, mangler ofte kompetansen som kan bistå med og gjøre kartlegginger, faglige analyser og vurderinger og opplæring og veiledning av ansatte. Vi mener dette gir grunnlag for å si at tjenestene ikke er faglige forsvarlige.

Veilederen sier at kommunene bør ha en kompetanseplan for å utvikle, mobilisere og rekruttere kompetanse i tjenestene. FO mener det **må** kreves at kommunene har en kompetanseplan, og at det må følges opp med en rapporteringsplikt.

Vi mener imidlertid at veilederen må gå enda lengre i å pålegge kommunene å ha vernepleierfaglig kompetanse. Kommunene må sikre kvalifisert personell med høy og riktig kompetanse også i tjenester til utviklingshemmede, og få plikt til å ansatte vernepleierfaglig kompetanse i tjenestene. Krav til kompetanse og utdanningsnivå har økt betraktelig de siste tiårene i andre tjenester som for eksempel barnehage og skole. FO mener kommunene ikke kan løse dette uten krav til ansatte med høyskoleutdanning, og særlig er vernepleierfaglig kompetanse. For øvrig mener vi at minimum 70 % av ansatte må ha relevant helse- og sosialfaglig utdanning, hvorav hovedtyngden skal være vernepleiere for å sikre forsvarlighet i tjenester til personer med utviklingshemning.

¹ <https://www.fo.no/getfile.php/1330664-1598358898/Filer/Rapport%20komp%20i%20tjenester%20til%20utviklingshemmede.pdf>

Kapittelet beskriver også krav til samarbeid. Et viktig grunnlag for å sikre godt tverrfaglig samarbeid, både internt i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere, er god kompetanse i tjenestene. Til det kreves både tid, kapasitet og ressurser for å få god kvalitet på samarbeid. Veilederen gir tydelige føringer som kan sikre gode og trygge tjenester, men kommunene må også sikres midler og virkemidler som gir nødvendige rammebetingelser og ressurser til kompetanse i og drift av tjenestene.

Med vennlig hilsen

Sign

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign

Anine Terland
Seniorrådgiver

